

Ο ΒΙΟΡΝΣΟΝ ΩΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ

Ὅλιγοι συγγραφεῖς προξενοῦν εἰς ἴσον βαθμὸν τὴν ἐντύπωσιν ἰσχυρᾶς πρωτοτυπίας. Ἐν τούτοις, ὅπως ὁ J. Weiss εἶπε, ἀδὲν ὑπάρχει αὐτόματος γένεσις εἰς τὴν λογοτεχνίαν».

Ἄρκει νὰ μελετήσωμεν τὴν ἀτομικότητα τοῦ Βιόρνσον ὡς μυθιστοριογράφου διὰ νὰ ἀνακαλύψωμεν ποίας ξένας ἐπιδράσεις ἔχει ὑποστῆ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ὁ Weiss λέγει προσέτι: «Ἡ συμπάθεια πρὸς τὸ ἡμέτερον εἶδος, ἐκεῖνο δηλ. τὸ ὁποῖον ὁ Γκαῖτε τόσον καλῶς ὠνόμαζεν ἀνθρωπισμὸν ἢ φιλανθρωπίαν τείνει νὰ ἐκλίπῃ μετὰ τοῦ ιδεώδους. Πνεῦμα βικιότητος καὶ ξηρότητος ἔπνευσεν ἐφ' ἡμᾶς».

Ἡ κρίσις αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὸν Νορβηγὸν συγγραφέα, οὗτινος τὸ ἔργον ἀποπνέει θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ συγχρόνως ἀγνότατον ἰδανισμὸν. Εἰς τὴν φιλανθρωπίαν ταύτην καὶ εἰς τὴν λκτρείαν τοῦ ιδεώδους βαδίζει ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Γκαῖτε καὶ τοῦ Ρουσῶ, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Weiss εἶπεν ὅτι «μόνος αὐτὸς ἠδύνατο νὰ διαριλονεικίσῃ πρὸς τὸν ποιητὴν τοῦ Φάουστ τὴν τιμὴν τοῦ μεγάλου ὁδηγοῦ τῶν φαντασιῶν καὶ τῶν ψυχῶν κατὰ τὸν ἸΘ' αἰῶνα». Εἰς ὅλην τὴν σύγχρονον νορβηγικὴν λογοτεχνίαν θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ δεῖξωμεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φιλοσόφου τῆς Γενεύης. Ἡ γνώμη τοῦ Ρουσῶ, ὅτι ἡ θρησκεία εἶνε σχέσις τῶν ἀτόμων μετὰ τοῦ Θεοῦ χωρὶς μεσολάβησιν δογμάτων, διέρχεται ὡς ἐρυθρὸν σύρμα τὸ μυθιστόρημα τοῦ Βιόρνσον: «Οἱ δρόμοι τοῦ Θεοῦ».

Νεαρὸς ἰατρός, ὁ Ἐδουάρδος Κάλλεμ, ἐπαναστατεῖ κατὰ τῆς ἐκ παραδόσεως ἠθικῆς, ἀπάγων μίαν ἔγγαμον γυναῖκα καὶ νυμφευόμενος αὐτὴν ἀμέσως, μετὰ τὸ διαζυγίόν της. Βεβαίως εἶνε συμπαθητικὴ ἐκείνη ἡ κυρία Ῥάνη, ἣτις εἶχεν ὡς πρῶτον σύζυγον ἄνδρα πολὺ πρεσβύτερον αὐτῆς, τὸν γαμβρὸν της, ὅστις ἦτο τυφλὸς καὶ ἀσθενικός. Τὸν εἶχεν ὑπανδρευθῆ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μητέρα εἰς τὰ τέκνα του, καὶ ὅταν τὸν ἐγκατέλειπε διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Κάλλεμ, τὸ ἔπραξεν ἀπὸ ἀληθῆ ἔρωτα.

Ἄλλ' ἀδιάφορον ὁ ρομαντικὸς της γάμος ἔκαμε πολὺ κακὴν ἐντύπωσιν εἰς τὴν μικρὰν νορβηγικὴν πόλιν, τὴν σεμνότυρον καὶ μικρολόγον, ὅπου διαμένει ὁ ἰατρός. Ἡ ἀδελφὴ τούτου Ἰωσηφίνη, σύζυγος τοῦ ἱερέως Ὀλ Τούφτ, θεωρεῖ τὴν Ῥάνη ὡς ἀπολωλὸς πρόβατον. Ὁ δὲ ἱερεὺς ταυτίζει τὸ διαζυγίον καὶ τὴν μοιχίαν. Ἀτμόσφαιρα ψυχρότητος καὶ ἔχθρας περιβάλλει τὴν δυστυχῆ γυναῖκα, ἣτις πάσχει ἐκ τούτου φοβερά. Τὰ πάθη τὰ ὁποῖα μελετῶνται εἰς αὐτὸ τὸ ὥρατον βιβλίον εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα, εἰς πάντα χρόνον καὶ εἰς πάντα τόπον, πάσχει ἡ ἀνθρωπότης, καὶ ἡ ἐξεικόνισις τῶν ἠθῶν καὶ τῶν χαρακτήρων διατηρεῖ ζωνηρὸν ἐπιτόπιον χρωματισμὸν. Τὰ κύρια πρόσωπα διαγράφονται μὲ ἐν-

τονοτάτας γραμμάς. Ἐν πρώτοις ὁ ἱερεὺς Ὀλ Τούφτ. Τὸ τέκνον τοῦτο τῶν χωρικῶν ἀνετράφη μὲ τὴν ιδέαν νὰ γίνῃ ἱερκοπόστολος. Κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, κρυπτόμενος ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς του, μετέβαινε κ' ἐπεριποιοῖτο τοὺς ἀσθενοῦντας καὶ ἀνεγίνωσκε πρὸς αὐτοὺς τὴν Βίβλον. Ἀργότερα ὁμοῦς ἐγκατέλιπε τὴν ιδέαν νὰ προσηλυτίσῃ τοὺς εἰδωλολάτρας, διότι ἠγάπησε τὴν Ἰωσηφίνην Κάλλεμ, κόρην τοῦ διευθυντοῦ τοῦ λυκείου. Τὴν ἐνουμφεύθη καὶ διωρίσθη ἐφημέριος μιᾶς προσοδοφόρου ἐνορίας.

Ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ὁ μυστικιστὴς ὄνειροπόλος, ὁποῖος ἦτο, παρέρθη εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς ὕλικῆς εὐμαρείας. Ἡ εὐτυχία του ἐν τοσοῦτῳ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένη πικριῶν καὶ ἀνησυχιῶν.

Ἡ Ἰωσηφίνη ἦτο ὑψηλὴ, ῥωμαλέα καὶ ἐπιτακτικὴ, καὶ τοῦ ἐνέπνεε σφοδρὸν σαρκικὸν πάθος· ἐξ ἄλλου δὲ ὁ θεολόγος οὗτος, ὅστις ἐνεθάθυεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν κειμένων, ἐπίστευεν ὅτι ἡ σύζυγος ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν ἄνδρα, ὅπως ἡ ἐκκλησία εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ αἰσθάνεται ὡς ταπεινώσιν διότι ἡ περιουσία του εἶνε μικροτέρα ἀπὸ τὴν τῆς συζύγου του.

Ἡ ἀνισότης αὕτη διαταράσσει τὴν ἁρμονίαν τοῦ ἀνδρογύνου.

Ἡ Ἰωσηφίνη ἀγαπᾷ τὰς ζωηροχρόμους ἐσθῆτας καὶ τὸν χορὸν, ἀμφισβητεῖ τὰ δόγματα καὶ δὲν θέλει νὰ διδαχθῇ ὁ υἱὸς τῆς μὲ τοὺς θρύλους τῆς Γραφῆς. Δὲν ἐννοεῖ καλῶς τὴν θέσιν τῆς ὡς συζύγου ἱερέως καὶ ἐμποδίζει τὸν σύζυγόν τῆς νὰ ἐκτελῇ καλῶς τὰ ἱερατικά του καθήκοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ οὗτος νὰ εἶνε ἐντελῶς ἀφιερωμένος εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ πνεῦμα, προσπαθεῖ νὰ τὸν ὑπηρετῇ καλῶς κατὰ τὸ γράμμα. Ὁ χριστιανισμὸς διδάσκει τὴν πίστιν εἰς τὰ θαύματα. Προσκληθεὶς δὲ πλησίον ἐνὸς τέκτονος, ὅστις ἔπαθε πτώσιν ἐπικίνδυνον, πληροφρεῖ τὸν πληγωμένον ὅτι ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ τοῦ κοπῇ ἡ κνήμη, καὶ ὁ ἐργάτης ἀποθνήσκει ἐκ τρόμου, ὅταν ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ἄλλ' ἔπρεπεν ὁ ἱερεὺς νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ψεῦδος καὶ ν' ἀρνηθῇ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἠδύνητο, ἐὰν ἤθελε, νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἄρρωστον, χωρὶς τὴν συνδρομὴν τῆς ἐπιστήμης; Ἡ στενοκέφαλος αὕτη προσήλωσις εἰς μίαν πίστιν τυφλὴν γίνεται πρώτη ἀφορμὴ διχονοίας μεταξὺ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ γαμβροῦ του ἱατροῦ Κάλλεμ.

Φαίνεται ὅτι ὁ Βιόρνσον ἐξωγράφισε τὸν ἐκυτόν του ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἐδουάρδου Κάλλεμ, μὲ τὸ διαπεραστικὸν βλέμμα του, τὰ σφιγκτὰ χεῖλη καὶ τὴν προέχουσαν σιαγόνα, μὲ φυσιογνωμίαν αὐστηρὰν ἐμφαίνουσαν ἀδάμαστον ἐνεργητικότητα καὶ θέλησιν, ἥτις δύναται καὶ νὰ διαλυθῇ εἰς γλυκύτητα καὶ εὐθυμον ζωηρότητα. Αἰσθάνεσθε ὅτι εἶνε ἕτοιμος πρὸς πάλην, εἰς πᾶσαν στιγμὴν, εἴτε πρόκειται νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν πρόληψιν, εἴτε πρόκειται νὰ περιφρονήσῃ τὴν κακοβουλίαν μιᾶς μικρᾶς πόλεως. Καὶ ὅταν ἡ Ἰωσηφίνη ἐτόλμησε νὰ ὀνομάσῃ ἐνώπιόν του τὴν σύζυγόν του Ἰάνη ἀνήθικην, τῆς ἔδωκε σφοδρὸν ῥάπισμα. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος καὶ ἡ ἀδελφὴ λατρεύ-

ονται μεταξύ των. «Εἰς τὰς στιγμὰς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ φωνὴ τοῦ αἵματος ἐλάλει ἐλευθέρως, εἰς τὰς ψυχὰς των, αἱ δύο ὑπάρξεις τῶν συνεχέοντο εἰς μίαν. Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν εὗρισκεν εἰς τὸν ἄλλον χερκκτηριστικὰ τῶν γονέων των».

Ἄλλὰ συχνότερα κάτι τι ἀνεχάιτιζε τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀτομικότητος τῆς Ἰωσηφίνης καὶ κατέστελλε τὴν φυσικὴν τῆς γενναιοψυχίαν. Ἐπάσχε διότι ἤσθανετο ὅτι δὲν ἦτο ἐλευθέρω, ἔπασχεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἔλεγε πρὸς τὸν σύζυγόν της : «Τὶ κράμα νὰ μὴ γίνω γυναῖκα τοῦ ἵπποδρομίου ! Ἄν εἶχα ἓνα ἵπποδρόμιο δικό μου, θὰ ἤμποροῦσα νὰ δίδω εἰς μερικοὺς ἀνθρώπους ψωμί καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους διασκέδασιν. Ἀντὶ τούτου, κατὰ τί ὠφέλησα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ; Ἡ θρησκεία μὲ πνίγει καὶ μὲ ἐμποδίζει ν' ἀναπτύξω τὰς ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς μου δυνάμεις».

Καπωτέρω ὁ Βιόρνσον γράφει ὅτι ἡ δογματικὴ θεολογία μᾶς ἐμποδίζει ν' ἀναπτύσσωμεν βαθμηδὸν τὰ ἀτομικὰ μας χαρίσματα. Εἶνε ἐπομένως ἐναντία εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ Θεὸς θέλει τὴν πρόσδοον.

Πολλὰ δευτερεύουσαι μορφαὶ συντελοῦν εἰς τὸ ν' ἀναδεικνύουν ἐντελέστερον τὰ κυριώτερα πρόσωπα τοῦ βιβλίου. Ἡ περιέργοτέρα δὲ ἐκ τούτων εἶνε ἡ τοῦ Κρίστέν Λάρσεν, τοῦ μεγαλοφυοῦς μηχανουργοῦ, ὅστις ἀνεκάλυψε μηχανὴν πλεκτικὴν. Ἐνεκα τῆς ἀθείας του, τὴν ὁποίαν ἀπροκλύπτως ἐκφράζει, οἱ συμπολιταὶ του τὸν λοξοβλέπουν. Ἄλλ' ὁ ἱετρός Κάλλεμ, εἰς τὸν ὁποῖον ἔκκμεν ἐντύπωσιν ἢ νοημοσύνη του, τοῦ παρέχει ἐργασίαν, ἔπειτα δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας του νὰ μεταναστεύσῃ εἰς Ἀμερικὴν, πείθει τὴν σύζυγόν του νὰ τοῖ δώσῃ μαθήματα ἀγγλικῆς.

Τὰ ἐνδύματα τοῦ Κρίστέν Λάρσεν ἔχουν τὴν ὄσμην τοῦ ἰδρώτος ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀναπνοή του εἶνε δυσώδης. Οἱ μακροὶ τοῦ τρίχωτοὶ δάκτυλοι, τὰ μικρὰ του μάτια μὲ τὸ ὀξύ βλέμμα, τὸ ἄσαρκον καὶ γωνιωδὲς πρόσωπόν του, ἡ συνήθειά του νὰ συζητῇ μὲ ψυχρὰ ἐπιχειρήματα, τὰ πάντα ἐμπνέουν εἰς τὴν γλυκεῖαν Ράνη ἀπερίγραπτον φρίκην. Ἐν τοσοῦτῳ κατανικᾷ τὴν ἀντιπάθειάν της ἐξ ἔρωτός πρὸς τὸν σύζυγον, ὅστις ἐκ φιλανθρωπικοῦ ζήλου δὲν βλέπει ὅτι ἡ παρουσία τοῦ παραδόξου ἐκείνου ἀνθρώπου τῆς προξενεῖ ἀληθῆ δυσφορίαν. Ὁ ἐργάτης πάσχει ἀπὸ καρκίνον τοῦ στομάχου, καὶ, διὰ νὰ σωθῇ ἐξ ἀνυποφόρων ἀλγηδόνων, αὐτοκτονεῖ. Ἡ αὐτοκτονία αὕτη συνταράσσει ζωηρῶς τὸν ὀρθόδοξον πληθυσμὸν τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐντρυφισμοῦ ἐπικρατεῖ ψυχὸς δριμύτατον, πολλοὶ ἐξηγοῦν τὴν σύμπτωσιν ταύτην ὡς ἔνδειξιν τῆς θείας ὀργῆς . . .

Ἐπίσης ἀπὸ ἀγαθότητα ψυχῆς ὁ Κάλλεμ προσελκύει εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν νεαρὸν μουσικὸν Κὰρλ Μέκ.

Ἡ Ράνη αἰσθάνεται κατ' ἀρχὰς ἀντιπάθειαν διὰ τὸν νέον ἐκείνον τὸν ὑψηλὸν καὶ συνεσταλμένον μέχρι μισανθρωπίας. Ἡ ἐπαφή τῶν χειρῶν του, αἵτινες

εἶνε πάντοτε ψυχραὶ καὶ νοτισμένοι, τῆς εἶνε ἀπεχθής, ἡ ἀτιμελησία του τῆς κάνει τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν τῆς ἑυπαρότητος τῶν γραίων καὶ τῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα ὁ ἰατρός περιμαζεύει εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ τὰ ἐνδύη ἡ κ. Κάλλεμ καὶ τὰ νίπτῃ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ συζύγου της.

Ἐπειδὴ καὶ ἡ Ράνη εἶνε μουσικός ἐξαιρετός, κατορθώνει νὰ δαμάσῃ τὸν Κάρλ, καὶ μία οἰκειότης πολὺ ἀθῶα ἀποκαθίσταται μεταξὺ των. Κάνουν ὁμοῦ μακροὺς περιπάτους, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἰατρός φροντίζει περὶ τῶν ἀσθενῶν του. Ὁ Κάρλ εἶνε εὐαίσθητος καὶ αἰσθηματικός καὶ δὲν βραδύνει νὰ αἰσθανθῇ διὰ τὴν νεαρὰν γυναῖκα τὴν τόσον θελκτικὴν, μὲ τὴν κόμην της τὴν πυροξάνθον, τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐλύγιστον ἀνάστημα, τὰ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὰ δειλὰ μάτια, ἔρωτα, τὸν ὁποῖον δὲν τολμᾷ νὰ ὁμολογήσῃ. Ἀλλὰ γύρω των ἀρχίζει ἡ κακολογία καὶ ψιθυρίζεται ἤδη ὅτι ἡ κ. Κάλλεμ ἔχει ἔραστήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θεωρεῖται φυσικὸν καὶ ἐπόμενον προκειμένου περὶ γυναικὸς ἀθρήσκου καὶ χωρισμένης ἀπὸ τὸν πρῶτόν της ἄνδρα. Φίλος τις εἰδοποιεῖ τὸν Κάρλ περὶ τῶν συκοφαντιῶν τούτων, ὁ δὲ νέος ἀναχωρεῖ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, διὰ νὰ σιωπήσουν αἱ κακαὶ γλῶσσαι.

Ἄλλ' ἡ συκοφαντία φθάνει εἰς τὰ ὦτα τῆς Ράνη. Ὁ Ὀλ Τούφτ καὶ ἡ Ἰωσηφίνη ἀφίνουν νὰ φαίνεται ὅτι πιστεύουν τὰ διαδιδόμενα. Ἡ Ράνη πάσχει ἐκ τούτου ὑπερβολικά. Εἰς τὴν μόνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν κατεδίκαζεν ἡ κωνία», ἔπασχε πάντοτε, καὶ ἡ λεπτή της ὑγεία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ ὅταν ἐπὶ πλέον εἶδε ν' ἀμφισβητῆται ἡ πρὸς τὸν ἰατρὸν πίστις αὐτῆς. Ταχέως ἀναπτύσσεται στηθικὸν νόσημα, καὶ ἡ Ράνη ἐκπνέει εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ συζύγου της, ὅστις ἀλλοφρονεῖ ἀπὸ θλίψιν καὶ ἀγχνάκτητιν κατὰ τῶν ἀμέμπτων δολοφόνων», ὅτινες ἐφόνευσαν τὴν γυναῖκα του, καθ' ὃν χρόνον αὐτὸς κατεγίνετο νὰ πράττῃ τὸ καλὸν καὶ ν' ἀνακουφίζῃ τοὺς πόνους τῶν ἄλλων.

Μεταξὺ τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦ ἀνδρογύνου Τούφτ πᾶσα προσέγγις φαίνεται ἀδύνατος μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ δυστυχὴς Κάλλεμ καλεῖται εἰς τοῦ ἱερέως τὴν κατοικίαν καὶ σώζει ἀπὸ θάνατον ἐπικείμενον τὸν μικρὸν Ἐδουάρδον Τούφτ. Ἡ Ἰωσηφίνη, ἔκφρων ἀπὸ τὴν μητρικὴν ἀπελπισίαν, φωνάζεται ὅτι ἡ ἀποθανοῦσα διὰ νὰ ἐκδικηθῇ θέλει ν' ἀρπάσῃ τὸ τέκνον της. Ὁ ἐγωισμὸς καὶ ἡ ἀπιστία της διαλύονται διὰ μιᾶς καὶ μόνον ἀπὸ θαῦμα περιμένει τὴν σωτηρίαν τοῦ μικροῦ ἀρρώστου. Καλεῖ δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ συνέλθουν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ ν' ἀπαγγέλλουν προσευχάς, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς, ἡρεμώτερος, ἀφίνει τὴν ἐπιστήμην νὰ ἐνεργήσῃ ἐλευθέρως. Ἡ θεραπεία τοῦ παιδίου φέρει εἰς σύγχυσιν καὶ καταισχύνην τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ἀπέναντι ἐκείνου, ὅστις ὀλίγον ἐξ αἰτίας των εἶδε ν' ἀποθάνῃ τὸ πλάσμα τὸ ὁποῖον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα. Τὴν θλίψιν δὲ αὐτῶν κατέστησεν ἀκόμη μεγαλειτέραν αἱ ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς Ράνη.... Ἐπὶ τέλους ὁ ἰατρός, συγκινηθεὶς ὑπὸ τῆς εἰλικρι-

νοῦς των μεταμελείας, ἐδέχθη τὴν συμφιλίωσιν. Τοῦ λοιποῦ θὰ εἶνε ἠνωμένοι καὶ οἱ τρεῖς, οὐχὶ εἰς τὰ αὐτὰ θρησκευτικὰ φρονήματα, ἀλλ' εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ὁδοὶ αἱ ἀγούσαι πρὸς τὸν Θεὸν εὐρίσκονται παντοῦ ὅπου ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνκιντῶνται οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι.»

*
* *

Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ μυθιστορήματος εὐρίσκομεν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν φύσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Βιόρνσον παρουσίχεν ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ ἔτη. Ὡς ὁ Ρουτσῶ, μετὰ θρησκευτικῆς συγκινήσεως διηγήθη τὰς πρώτας τοῦ ἐκστάτους ἐνώπιον τῶν θαυμασίων τῆς Δημιουργίας. Εὐρίσκετο εἰς τὸ Ρόμσδαλ, ὅπου ὁ πκτήρ του ἦτο πάστωρ. Προηγούμενος ἡ οἰκογένειά του διέμενον εἰς τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Βιόργκκαν, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο ἐπὶ τῶν ὄρεων Δάβρ, εἰς ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον ὁ σῆτος δὲν φύεται. Τὸ ψῆχος τοῦ χειμῶνος ἦτο τόσο δριμύ, ὥστε οἱ Βιόρνσον, μεγάλοι καὶ μικροί, ἐφόρου προσωπεῖον διὰ νὰ ἐξέρχωνται. Ἀνερχόμενος εἰς μίαν τράπεζαν, ὁ μέλλων ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος, διέκρινεν ἐκ τοῦ παρὰ θύρου μίαν ἔκτασιν χιόνος ἰσοπεδοῦσαν τὰς οἰκίας, τοὺς λόφους καὶ τὰ δάση, ἐνῶ ἐκ τοῦ ὄρους κατήρχοντο, φέροντες χιονοπέδιλα καὶ σκεπασμένοι μὲ δορὰς οἱ Δάπωνες, οἵτινες ὠδήγουν ἀγέλας ταράνδων. Τί εὐτυχία θὰ ἦτο ν' ἀφίσουν τὸ σκυθρωπὸν ἐκεῖνο μέρος καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς μίαν φιδρὰν ἀκτὴν, μεταξύ δύο κόλπων, ὁπόθεν ν' ἀπολαμβάνουν τὸ θέαμα τῶν ὑψηλῶν βράχων ἐκτεινομένων εἰς τὴν κυανῆν θαλασσαν, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος τὴν δραστηριότητα τῶν ἀγροικιῶν, αἵτινες εἶναι διεσπαρμένοι εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ τὴν μαρμαρυγὴν ἐνὸς χειμάρρου εἰς τὴν πρασιναδά! «Συχνά, διηγείται ὁ Βιόρνσον, ἐβράδυνα διὰ νὰ παρατηρῶ τὰ παιγνίδια τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ βουνοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κόλπου· καὶ ἐτὶ τέλους ἤρχιζα νὰ κλαίω, ὡς ἐὰν ἐπραξα κάτι τι κακόν... Ἄλλοτε εἰς τοὺς περιπάτους μου ἐσταματοῦσα ἔξαφνα μ' ἐκράτει αἰνιγνὸν αἶσθημα κάλλους ἢ πόθος, τὸν ὁποῖον δὲν ἠδυνάμην νὰ διατυπώσω. Ἡ συγκίνησις ἦτον τόσο δυνατὴ, ὥστε τὴν ἐντονωτάτην χαρὰν διεδέχετο βαθεῖα ἀθυμία». Χάρις εἰς τὴν ἔξιν τὴν ὁποῖαν ἀπὸ τὴν νεότητά του διετήρησεν εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν νὰ προσηλῶνῃ εἰς τὴν φύσιν βλέμμα τρυφερὸν ἢ περιπαθές, εὐφρεῖς προμοιώσεις σχηματίζονται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως μεταξύ τοῦ ὄρατοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Εἰς τὰς «Ὁδοὺς τοῦ Θεοῦ» μία εὐθυμοσ συντροφικὰ σπουδαστῶν καὶ νεκνίδων συνέρχεται εἰς τὸν κῆπον μίας ἐπαύλεως, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐνὸς φιδρῶ. Ἡ εἰκὼν εἶνε γραφικὴ: «Ὁ κῆπος διεποικίλλετο φαιδρῶς ὑπὸ τῶν θερινῶν ἐνδυμασιῶν. Ἐκ τῆς ἀναμίξεως δὲ ἐκείνης τῶν χρωμάτων ἀνεπέμπετο ἀρμονία φωτῶν νεκνικῶν. Εἰς τὸν κόλπον μία θαλαμῆγος, νεωστὶ χρωματισμένη, ἀνέπτυσσε τὰ λευκά της ἰστία. Τὸ ἄσμα καὶ ἡ θάλασσα

λαμηγός ήνοῦντο εἰς μίαν φαινήν συμφωνίαν· τὰ ὕδατα τοῦ φιάρι ἐξ ἐναντίας ἐφάνοντο μαῦρα, ὅπως ἦσαν κλεισμένα μεταξύ τῶν ὑψηλῶν καὶ γυμνῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα μὲ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὸν μολύβδινον χρωματισμὸν τῶν, ἐφάνοντο ὡς τέρατα. Ἡ θαλαμηγός καὶ αἱ φωναὶ ἐσχημάτιζον κατὰ τῆς τραχύτητος αὐτῶν μίαν ἐλευθέραν διαμαρτυρίαν, ἥτις ἀπέπνεε τὴν χαρὰν τῶν χρωμάτων. Μία φιλονεικία εἶχεν ἐπέλθῃ ὀλίγον πρότερον μεταξύ τῶν νέων ἐκείνων, φιλονεικία ἐπιθετικὴ καὶ τραχεῖα, ὅσον ἡ μορφή τῶν ὀρέων. Καὶ διὰ τὴν ἀντιδράσασιν κατὰ τῆς ψυχρότητος ἐκείνης, ἔψαλλον, τὰ δὲ ἠχητικὰ κύματα διήρχοντο ὑπεράνω τῆς ἀβύσσου. Ἡ θερινὴ ἐκείνη ἡμέρα ἦτο συνεφώδης, ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων ὁ ἥλιος προσέθετε τὴν λάμψιν του εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν ἀσμάτων, τῶν ἰστίων καὶ τοῦ τοπείου»

Τὸ μυθιστόρημα εἶνε πλήρες εἰκόνων ἐπιτυχῶν. Τὴν πόλιν ἐξεικονίζει «σκαπασμένην μὲ πέπλον ὀμίχλης, τὰς οἰκίας περυσιαζούσας διαγράμματα ἀνώμαλα, τὸ πᾶν ἀχρωμάτιστον, περιβαλλόμενον, προστατευόμενον ὑπὸ τῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς τὰ φρουροῦν γύρω». Καὶ ἡ φαιὰ θερινὴ νύξ ἡ ἀδυνατοῦσα τὴν κοιμηθῆ καὶ τὴν μένη ἀγρυπνος, ἥτις δίδει τὴν ἐντύπωσιν προσπαθείας, ἡ ὁποία δὲν φθάνει εἰς ἀποτέλεσμα». Ἐπειτα ἡ νύξ τοῦ χειμῶνος, αἰεὶ τὴν ὁποῖαν αἱ νιφάδες, ὡς ἄστρα λευκά, κατήρχοντο μία μία μετὰ προφυλάξεως, ὡς ἐὰν ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἤθελε τὴν ἐκλέξῃ τὴν θέσιν τῆς, ἔχουσα ἰδιαίτερον ἀποστολὴν τὴν ἐκπληρώσῃ. Τρία ἔλκυθρα διήλθον μὲ ταχὺν τροχασμὸν τῶν ἵππων. Ὁ θόρυβος τῶν κωδωνίσκων ἐχάθη εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός, ἀφήνων εἰς τὰς νιφάδας τὴν σιγὴν τῆς ὁποίας εἶχον ἀνάγκην διὰ τὸ ἤρεμον αὐτῶν ἔργον. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔπρεπε ποτὲ τὴν ὀμίχλην, ὅταν χιονίζῃ, λέγει ἡ Ράνη.»

Ἄλλαχοῦ «μία παγόνησος, ἀποσπασθεῖσα ἐκ τῆς στερεᾶς παίζει ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ εἰς τὸν ἥλιον, ὡς παιδίον ἐπιβλεπόμενον ὑπὸ τῆς μητρὸς του· αἱ φωναὶ τῶν δύο ἐραστῶν συναντῶνται καὶ οἱ ἦχοι ἀναμιγνύονται καὶ πτερυγίζουσι παιγνιδῶς εἰς τὸν ἀέρα, ὡς πτηνά». Ἡ ὥρα ἡ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Ράνης εἰς Ἀμερικὴν, ὅπου μέλλει τὴν μείνῃ ἐπὶ τινὰ καιρὸν πρὶν νυμφευθῆ τὸν Κάλλεμ, ἡ ὥρα ἐκείνη τοῦ χωρισμοῦ, εἶνε καὶ ἡ πρώτη κατ' ἣν οἱ δύο ἐρασταὶ ἀφίνονται εἰς τὴν σφοδρότητα τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν: «Καὶ ἡ θλίψις τῶν ἐγένετο ἠλιόλουστος ὀμίχλη περὶ τὸν ἥλιον». Ὡς ἐξῆς εἰκονίζει ὁ Βιόρσον τὴν προσευχομένην θρησκομανῆ: «Τὰ χέρια τῆς ἐνοῦνται, τὰ μάτια χαμηλώνουν, τὸ πρόσωπον κλίνει καὶ φαίνεται ὡς τὸ κλείουσι ἐπ' αὐτοῦ τὰ παράθυρα τῆς ζωῆς καὶ κάθε φῶς τὴν σβύνεται εἰς τὴν ψυχὴν τῆς.»

Ὁ ἰδανισμὸς τοῦ Βιόρσον, ὅστις τοῦ ἐμπνέει τόσας ποιητικὰς εἰκόνας, δὲν τοῦ ἀπαγορεύει τὰς πραγματικὰς ἐξεικονίσεις. Ἐνίοτε μὲ ὀλίγας ξηρὰς φράσεις μᾶς δίδει τὴν ὄψιν ἐνὸς τοπείου. Εἰς ἓν βραχὺ διήγημά του, ἐπιγραφόμενον «Μάγγχιλδ» ἀρχίζει ὡς ἐξῆς: «Τὸ μέρος ἔχει ὑψηλὰ καὶ ἀπότομα ὄρη, ἐπὶ τῶν

κορυφῶν τῶν ὁποίων διέρχεται θύελλα. Ἡ κοιλὰς εἶνε στένῃ καὶ φεύγει διαγρά-
φουσα καμπύλας, τὰς ὁποίας ἀκολουθοῦν ρυαὶ καὶ ὁδὸς χαρχυμένη ἐπὶ τῆς ὄχθης
αὐτοῦ. Ὑψηλότερα ἐπὶ τῆς κλιτύος ἐνὸς λόφου φαίνονται σπίτια χαμηλὰ, ἀχρω-
μάτιστα καὶ πολυάριθμα. Πέριξ τῶν θημωνιῶν τοῦ κομμένου χόρτου τὰ σπικρὰ
ὑποχρυσίζουσι, πλησιάζοντα νὰ ὠριμάσουν».

Ἄλλὰ συνηθέστερον δὲν ἐπιμένει εἰς τὴν πεζὴν ἀναπαράστασιν τῆς πραγμα-
τικότητος, ἀλλ' ἀφίνει τὴν ποιητικὴν του φαντασίαν νὰ ἐξογκῶν καὶ νὰ πλα-
τύνῃ τὰ πράγματα, ἢ νὰ προσδίδῃ εἰς αὐτὰ ἰδιαιτέραν χάριν. Βλέπει ὡς ῥο-
μικτικὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν νὰ συγχέωνται εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ
δύοντος ἡλίου καὶ εἶνε «ὡς εἰρηνικὸν βατίλειον, ἀπαστρέπτον ἐκ χρυσοῦ, ἐνῶ τὰ
μαῦρα κύματα μὲ τὴν λευκὴν χαίτην ὁμοιάζουσι μὲ ἀποστάτας ἐκδιωχθέντας,
οἵτινες βρυχῶνται ἐξ ὀργῆς.»

*
* *

Εἰς τὸ ἄλλο του μυθιστόρημα «Σημαιοστόλισμα» εὐρίσκομεν τὴν ἀκόλουθον
ὁραίαν εἰκόνα μιᾶς θυέλλης, ἣτις γυμνώνει τὰ κάρπιμα δένδρα ἀπὸ τὰ ἄνθη των·
«Αἱ κορυφαὶ τοῦ δάσους ἐκυρτώθησαν ἕξαφνα, κονιορτὸς δὲ καὶ φύλα ἀνυψώθησαν
ὡς σκοτεινὸν νέφος. Ὁ ἄνεμος ἤρχισε νὰ πνέῃ ἐξαπῆνης. Διήλθεν ἐπὶ τοῦ
κήπου καὶ ἀμέσως τὰ ἄνθη τῶν δένδρων ἔγιναν ἄνθη τοῦ ἀέρος, ἕκαστον πέτα-
λον ἀναρπασθὲν εἰς τὸ διάστημα, παρεσύρθη εἰς χορὸν τρελλόν, περισσότερον
ἰλιγγιώδη ἀπὸ τὴν ἐναέριον ὄρχησιν τῆς χιόνος, διότι αἱ γιφάδες τείνουσι νὰ
φθάσουσι εἰς τὴν γῆν. Στρόβιλος πτερωτῶν ἀνθέων, παλλομένων κατὰ ἑκατομμύ-
ρια, πτερυγίσμα ἀπειρόλευκον εἰς τὸ ὅποιον διχραίνεται ἐδῶ κ' ἐκεῖ κάποια
πρασιναδά, ὅπως τὰ πράσινα ἀρωτῆρια εἰς μίαν φαντασμαγορίαν....

«Τὰ κοράσια ἐξέπεμψαν κραυγὰς χαρᾶς, ἐχειροκρότησαν, ἀνεπήδησαν βλέ-
ποντα πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐνῶ ἡ θαυμασία ὄπτασία διήρχετο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς
των». Τὰ κοράσια ταῦτα εἶνε μαθήτριά εἰς ἑνὸς σχολείου νεωτεριστικοῦ, τὸ ὅποιον
ἔχει ἰδρυθῆ εἰς μικρὰν νορβηγικὴν πόλιν ὑπὸ τῆς κυρίας Θωμαζίνης Ρενδάλεν,
παιδαγωγοῦ μὲ τολμηρὰς ιδέας, βοηθουμένης ὑπὸ τοῦ υἱοῦ της Θωμᾶ, μεταβάν-
τος εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἐκεῖθεν ἀποκομίσαντος εὐρείας καὶ νέας ιδέας. Εἰς τὸν
ἐναρκτήριον λόγον, ὁ Θωμᾶς Ρενδάλεν ἐκθέτει τὸ παιδαγωγικὸν του πρόγραμμα,
συνιστάμενον εἰς τὴν ἠθικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς γυναίκος καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν
τῆς βουλήσεως αὐτῆς, οὕτως ὥστε νὰ δυναθῇ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἀτομικότητα
αὐτῆς εἰς τὸν γάμον ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀγαμίαν.

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον εὐρίσκομεν πολλὰς ἀπηχῆσεις τοῦ «Αἰμυλίου»: «Διατί,
γράφει ὁ Ρουσώ, τὸ παιδίον ἐκλέγει ἰδιαιτέρους συμβούλους καὶ ἐμπίστους·
πάντοτε ἐξ αἰτίας τῆς τυραννίας ἐκείνων οἵτινες τὸ διευθύνουν».

Ὁ νεαρὸς ῥήτωρ ἐλεεινολογῶν τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης τῶν τέκνων πρὸς

τούς γονεῖς, ἀποφαίνεται ὅτι εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς του, οἱ περισσότεροι οἰκογενεῖάρχαι θὰ ἦσαν ἀνάξιοι τοιαύτης ἐμπιστοσύνης, καὶ ἀποκαλύπτει εὐτόλμως τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὰς κρυφίας κακίας τῶν συμπολιτῶν του. Εὐκόλως φαντάζεσθε τὴν κατάπληξιν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν σεμνοτύφων ἐπαρχιωτῶν. Φυσικὰ δὲ τὸ σχολεῖον ἀπαντᾷ μεγάλην ἐχθρότητα καὶ δυσπιστίαν. Χάρις ὅμως εἰς τὴν ὑποστήριξιν πλουσιῶν τινῶν καὶ ἰσχυρῶν κατώρθωσε νὰ στηριχθῇ.

Τὸ θέλημα καὶ ἡ τέρψις τοῦ βιβλίου συνίσταται εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς βομβούσης ἐκείνης κυφέλης· ὁ Βιόρνσον ἐξεκόνισε μετὰ μεγάλης ἐντάσεως ζωῆς κοράσια ἀρετὰ μικρὰ ἀκόμη ὥστε νὰ παίζουσι κρυφτοῦλι καὶ κοῦκλες, καὶ ἀρκετὰ ἐνήλικα ἤδη ὥστε νὰ ἐρωτεύωνται τὸν νεαρὸν Ρενδάλεν, ὅστις «ἔχει κομψὸν τὸ παράστημα, νευρώδεις τὰς κινήσεις καὶ τοὺς λόγους, εὐφυῆν πνεύματος, ἥτις τόσον γοητεύει, ὥστε νὰ καλύπτῃ τὴν ἀσχημίαν τοῦ φακιδοστίκτου προσώπου του, τοῦ ὁποῖου τὰ μικρὰ μάτια ἔχουν τὸ βλέμμα ἀνιχνευτικόν», ἢ τὸν καθηγητὴν τῶν ἱερῶν Κάρολ Βάγγεν, «νέον ὑπερύψηλον καὶ ἰσχνόν, μὲ φωνὴν καὶ κινήσεις βραδείας καὶ δειλιάς».

Ἄφου τὸ σῶμα γεννᾶται οὕτως εἶπεν πρὸ τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ προηγηθῆται ἡ ἀνατροφή τοῦ σώματος· καὶ ἡ τάξις αὕτη εἶνε κοινὴ καὶ εἰς τὰ δύο φύλα». Ταῦτα λέγει ὁ Ρουσώ εἰς τὸν «Αἰμιύλιον». Ἡ κυρία Ρενδάλεν δὲν ἀκολουθεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ φρονεῖ ὅτι καὶ τὰ δύο φύλα πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωνται ὁμοίως.

Μαθήματα γυμναστικῆς δίδονται εἰς τὰς μαθητρίδας ὑπὸ μιᾶς ἰατροῦ, ἥτις ἐπὶ πλέον ἔχει ἀναλάβῃ νὰ τὰς μύσῃ εἰς τινὰς φυσιολογικοὺς νόμους καὶ νὰ τὰς διδάσκῃ τὴν ὑγιεινὴν τοῦ σώματος, νὰ κἀν διαλέξεις περὶ τῶν νοσημάτων τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τῆς θελήσεως, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐνισχύσεως τῶν νεύρων τῆς γυναικός, διαλέξεις ἐχούσας σκοπὸν νὰ ὀπλίσωσι τὴν κόρην ἐναντίον τῶν κινδύνων καὶ τῶν πειρασμῶν τοὺς ὁποίους θὰ συναντήσῃ βραδύτερον εἰς τὸν δρόμον τῆς.

Εἰς τὴν «Ἄνναν Καρενίν» ὁ Τολστόν δὲν λέγει ὅτι ἡ γυνὴ στερεῖται δικαιωμάτων, διότι εἶνε στερημένη παιδεύσεως, καὶ ὅτι ἡ ἔλλειψις παιδεύσεως συνδέεται πρὸς τὴν ἔλλειψιν δικαιωμάτων; Αἱ μαθήτριά τῆς σχολῆς Ρενδάλεν δὲν θὰ εἶνε στερημέναι παιδεύσεως καὶ δὲν θὰ συγκρατανεύσουσι νὰ στερηθῶσι καὶ δικαιωμάτων. Ἡ διδάσκουσα τὴν ἱστορίαν δεικνύει πρὸς αὐτάς, διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, τὴν σύζυγον ἔχουσαν ἐκ κληρονομικῆς ἕξεως τὴν πίστιν πρὸς τὸν σύζυγον, τὸν δὲ ἄνδρα καταχρώμενον τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου διὰ ν' ἀπατᾷ τὴν σύντροφόν του. Ἀμέσως αἱ μαθήτριά τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἰδρύνουσι σύλλογον καὶ ἀποφασίζουσι ν' ἀπαιτήσουσι παρὰ τοῦ ἀνδρός τὴν ἀγνότητα, ἣν οὗτος κατέστησε νόμον διὰ τὴν γυναῖκα. Ἐν ἄλλο ζήτημα τίθεται ὑπὸ συζήτησιν· πρέπει νὰ ἐπιτρέπεται ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὸ ἰσχυρὸν φύλον νὰ τρέφῃ πάγωνα;

*
* *

Εἰς ἓν μυθιστόρημα τοῦ Μαρκέλλου Πρεβῶ, τὰς «Ἴσχυράς Παρθένους», συζητεῖται ὡσαύτως μία ἀπόπειρα ἀναμορφώσεως τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ γάλλος μυθιστοριογράφος φαίνεται ἐκ πεποιθήσεως ὑπερασπιστῆς τῶν γυναικείων ἀπαιτήσεων, ὁ Βιόρνσον ὁμιλεῖ περὶ τοῦ νεωτεριστικοῦ του ιδρύματος μὲ τόνον εἰςθυμον. Ἄλλὰ τὸ θλιβερόν ἐπεισόδιον τῆς Τόρας Χόλμ, κόρης δεκαεπτὰ ἐτῶν καὶ θυγατρὸς ἐνὸς ταπεινοῦ τελωνειακοῦ ὑπαλλήλου, ὅστις μετὰ μεγάλης δυσκολίας καὶ πολὺ κακῶς κατορθώνει νὰ συντηρῇ καὶ ἀνατρέφῃ τὴν πολυμελῆ του οἰκογένειαν, δίδει εἰς τὸν συγγραφέα σοβαρότερον τόνον.

Διακονῶν ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν, πλησίον ἐνὸς θείου της, ἔδωκεν εἰς τὴν Τόραν τὴν τέχνην εἰς τὸ νὰ ἐνδύεται κατὰ τρόπον ἐξαιρόντα τὸ θέλημα τῆς μελαχροινῆς της καλλονῆς καὶ καθιστῶντα αὐτὴν περιζήτητον μεταξὺ τῶν συμμαθητριῶν της. Οὕτω ἀποκτᾷ τὴν θερμὴν φιλίαν πολλῶν νεανίδων ἀνηκουσῶν εἰς ἐπιφανεῖς οἰκογενεῖας καὶ ἰδίως τῆς Μίλλας. Ἐγκελ, τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ εἶνε ὁ πλουσιώτερος μεγαλέμπορος τοῦ διαμερίσματος. Μίαν δὲ ἡμέραν τῆς ἀνοιξέως, καθ' ἣν ὦραν ἐγένετο τὸ μάθημα τῆς γυμναστικῆς τῶν «μεγάλων», προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν των εἰς τὸν κῆπον τὸ χαριτωμένον φαινόμενον τῆς βροχῆς ἀνθέων ἐνεκα θυέλλης.... Τότε παρουσιάσθη ἀξιωματικὸς τις τοῦ ναυτικοῦ καὶ, πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν αὐτῶν, ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς μαθητρίας Ὀλάβα. Μαθήτρια μὲ τοιοῦτον ὄνομα δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ σχολεῖον Ρενδάλεν. Τὰ γελαστὰ μάτια τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἀφοῦ ἐπεθεώρησαν τὸ ἄγημα τῶν παρθένων μὲ τὸ γυμναστικὸν ἔνδυμα, προσήλωσαν παρατεταμένον βλέμμα εἰς τὴν Τόρα Χόλμ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ἐπροξένησε παράδοξον δυσφορίαν. Ἐχρίσεν, ἠσθάνθη λιποψυχίαν καὶ ὅμως ἔμεινε ὡς καρφωμένη εἰς τὸ ἔδαφος, μέχρις οὗ ὁ ἀδιάκριτος ἐπισκέπτῃς ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπεμακρύνθη. Τότε μόνον ἡ Τόρα ἀνέπνευσε ἐλευθερώτερα.

Μοιραία σύμπτωσις περιστάσεων τὴν ἔκαμε μετὰ τινος καιρὸν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἀποπείρας τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ναυτικοῦ Νίελς Φύρστ. Κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς τὸ σχολεῖον μένει κλειστόν, μαθήτριαι δὲ καὶ διδασκάλισσαι διασκορπίζονται καὶ ἡ κυρία Ρενδάλεν μετὰ τοῦ υἱοῦ της μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἡ Τόρα ἐπανέρχεται πλησίον τῆς οἰκογενείας της, ὅπου ἀπὸ πρῶίας μέχρις ἐσπέρας ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα ἀνταλλάσσουσι λόγους κακοῦς καὶ κτυπήματα. Ἡ κόρη φεύγει ἐκ τῆς οἰκτρᾶς οἰκογενειακῆς ἐστίας, μόνη δὲ περιφέρεται εἰς τὰ δάση περὶ τῆς πόλεως. Τότε ἀρχίζει μία καταδίωξις, ἡ ὁποία τῆς ἐμπνέει τρόμον καὶ ἀηδίαν. Εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας συναντᾷ εἰς τὰς περιπλανήσεις της τὸν Νίελς Φύρστ. Δὲν ὁμιλοῦν. Ὁ ἀξιωματικὸς περιορίζεται νὰ εὐρίσκεται πάντοτε εἰς τὸν δρόμον της· παντοῦ ὅπου ἡ Τόρα διευθύ-

νεται, ἐμφανίζεται ἐκεῖνος μὲ χαρακτηριστικὰ συσπόμενα ὑπὸ τῆς κτηνώδους ἐπιθυμίας· αἱ δὲ μαγνητικαὶ ἐκπομπαὶ τῶν βλεμμάτων του παραλύουν τὴν θέλησιν τῆς πτωχῆς κόρης. Κυνηγουμένη, πολιορκουμένη στενωῶς, πίπτει ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ διαφθορέως.

Ἡ πτώσις αὕτη ἐζημίωσε μεγάλως τὴν ὑπόληψιν τῆς σχολῆς Ρενδάλεν. Οἱ ἀντίπαλοι αὐτῆς χαρακτηρίζουν τὴν ἐν αὐτῇ γινομένην διδασκαλίαν ὡς ἀνήθικον. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ οὔτε ἡ διευθύντρια, οὔτε ὁ υἱὸς της θορυβοῦνται. Ἐν πρώτοις καλεῖν τὸν ἀξιωματικὸν νὰ νυμφεῖθῃ τὴν Τόρα καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τέκνον της. Ὁ Φύρστ ἀρνεῖται καὶ ἀρχίζει πόλεμος ἀπροκάλυπτος. Φήμη διαδίδεται εἰς τὴν πόλιν ὅτι ὁ Νίελς Φύρστ θὰ νυμφεῖθῃ μίαν πρῶνν συμμαθήτριαν καὶ φίλην τῆς Τόρας, τὴν Μίλλαν Ἐγκελ, ἣτις ἔχουσα μετρίαν νοσημοσύνην καὶ χαρακτηριστῆρα ἀσθενῆ, δὲν κατορθώνει νὰ μείνῃ πιστὴ εἰς τὰς μεγάλας ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ σχολείου Ρενδάλεν. Ἀλλὰ τὸ σχολεῖον δὲν θ' ἀνεχθῆ νὰ γίνῃ σύζυγος ἐνόητου αἰσίου ἀθλίου μίᾳ τρόφιμος αὐτοῦ καὶ κηρύττει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς πλουσίας ἀστικῆς τάξεως τοῦ διαμερίσματος, ἣτις τάσσεται ὑπὲρ τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τῆς μνηστῆς του. Ὁ γάμος πρόκειται νὰ τελεσθῆ μετ' ὀλίγον. Ἡ πόλις σηματοδολεῖται πρὸς τιμὴν τῆς πλουσίας νύμφης. Ἡ πομπὴ τοῦ γάμου εἰσέρχεται εἰς τὸν ναόν. Ὁ ἱερεὺς ἐτοιμάζεται νὰ ἐνώσῃ τὸ ζεύγος, ὅτε κάτι τι ἀπροσδόκητον καὶ ἐκπληκτικὸν συμβαίνει· ἡ Τόρα, ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ Ρενδάλεν, ὁρμακρατοῦσα τὸ τέκνον της, μέχρι τοῦ βωμοῦ, ἡ δὲ νύμφη ἔντρομος φεύγει πρὸς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ. Τὸ γελοῖον τὸ ὁποῖον ἀντανκλᾷ ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου εἰς τὸν Νίελς Φύρστ καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν Ἐγκελ ἐξασφαλίζει τὴν νίκην ὑπὲρ τῆς σχολῆς, ἣτις τοῦ λοιποῦ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἡσύχως τὴν προπαγάνδαν αὐτῆς ὑπὲρ τῶν γυναικείων δικαιωμάτων.

Πολλὰ ἐξαίρετοι σελίδες ἠδύναντο νὰ σημειωθῶσιν εἰς τὸ μυθιστόρημα τοῦτο καὶ ἰδίως ἡ εἰκὼν τῆς συζυγικῆς ζωῆς τῆς Θωμαζίνης Ρενδάλεν καὶ τοῦ Ἰωάννου Κόρτ, καταγομένου ἀπὸ γενεᾶν γερμανῶν ληστῶν, οἵτινες κατὰ τὸν δέκατον ὕψιστον αἰῶνα ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μικρὰν νορβηγικὴν πόλιν, ἐνέπνευσαν τὸν τρόπον εἰς τοὺς κατοίκους καὶ ἔγιναν περίφημοι διὰ τὴν βιαιότητα καὶ τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν. Ὁ Ἰωάννης Κόρτ, ἐπανελθὼν ἀπὸ μακρυνὰ ταξείδια, μετὰ θυελλώδη νεότητα, ἐρωτεύθη τὴν Θωμαζίνην, ἣτις ἦτο ἀσχημὴ, ἀλλὰ πνευματώδης καὶ αὕτη συγκατένευσε νὰ τὸν ὑπανδρευθῆ, ἀνησυχουσα μὲν, ἀλλὰ καὶ συναισθανομένη ὅτι αἱ ἀσχημίαι της δὲν τῆς ἐπέτρεπε νὰ εἶνε δύσκολη εἰς τὴν ἐκλογὴν. Ὀλίγα μόνον ἐβδομάδες συμβιώσεως εἶχον παρέλθει καὶ ὁ Ἰωάννης Κόρτ κταλῆσθαι ὑπὸ αἰφνιδίας ἐξάψεως ζηλοτυπίας, ἐξύβρισε βρναύσως τὴν σύζυγον. Ἀπὸ τοὺς ὑβριστικοὺς λόγους ἔφθασαν εἰς τὰ κτυπήματα. Καὶ διεπληκτίζοντο ἀνατρέποντες τὰ ἐπιπλά καὶ αἱματόνοιτες τὰ πρόσωπά των.

Ἡ Θωμαζίνη, ὅπως εἶνε ὑψηλόσωμος καὶ ρωμαλέα, ἔχουσα τὰ μέλη ἐλαστικὰ

ἐκ τῶν συχνῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἀμύνεται ἀνδρείως, ἕως οὗ καὶ οἱ δύο παύουν τὴν πάλην, ἀσθμαίνοντες καὶ μὲ γὰ ἐνδύματα ἐν ἀταξίᾳ. Τότε ὁ Ἰωάννης Κόρτ διπλοκλειδώνει τὴν γυναῖκά του, μεταβαίνει καὶ γευματίζει μὲ εὐθουμον συντροφιάν, μεθύσκειται καὶ πίπτει ἀπόπληκτος.

Ἡ θλιβερὰ αὕτη πέτρα τοῦ γάμου ἐμπνέει εἰς τὴν Θωμαζίνην ἀηδίαν καὶ φρίκην. Ἐξορκίζει πᾶσαν ἀνάμνησιν τοῦ ἀναξίου συζύγου της καὶ ἀναλαμβάνει τὸ πατρικόν της ὄνομα. Ὄταν δὲ ἐγενήθη ὁ υἱός της, παρατηρεῖ μετὰ ζωηροτάτης χαρᾶς ὅτι οὗτος θὰ γίνῃ ἀληθὴς Ρενδάλεν, ἔχων, ὅπως αὐτὴ, τὴν κόμην πυρᾶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς πολὺ γαλανοὺς. Ἐν τοσοῦτῳ τρέμει μὴπως ἐκληρονόμησε καμμίαν ιδιότητα ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον γένος τῶν Κόρτ, οἵτινες ὑπῆρξαν πάντες ἀλκοολικοὶ καὶ ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἀπέθαναν γελλοί... Μόνη διευθύνει τὴν ἀνατροφήν τοῦ μικροῦ Θωμά, ἀνησύχως προσπαθοῦσα νὰ δικρινῆ εἰς τὸν χαρακτῆρά του ἴχνη ὁμοιότητος πρὸς τὸν πατέρα. Βραδύτερον ὁ Θωμάς, ὅστις ἔχει πληροφορηθῆ περὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς οἰκογενείας του καὶ ἔχει ἀναγνώσει τὴν «Φυσικὴν κληρονομικότητα» τοῦ Προσπερου Λουκά, θὰ μεταχειρισθῆ ὄλην του τὴν δύναμιν διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὰ κακὰ ἔνστικτα τὰ ὁποῖα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξεγείρονται εἰς τὴν ψυχὴν του. Δι' αὐστηρὰς ὑγιεινῆς θὰ ἐνισχύσῃ τὸ σῶμά του καὶ θὰ δαμάσῃ τὴν κακὴν κληρονομικότητα.

Χαριτωμένον ἐπεισόδιον, ἡ ἀγάπη του πρὸς μικρὰν παιδικὴν φίλην, ἀποθνοῦσαν εἰς ἡλικίαν δεκαπέντε ἐτῶν ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, ἐνθυμίζει τὰ δροσερὰ εἰδύλλια «Ἄρν», «Συνέβ», «Εὐθυμο παληκάρη», «Τὸ νυμφικὸν ἐμβατήριον». Ἡ ἀνάμνησις τοῦ πρώτου τούτου ἔρωτος παραμένει τόσον ζωηρὰ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ νέου, ὥστε ἀποκρούει ἐπὶ μακρὸν τὴν ἰδέαν νὰ ἰδρῦσῃ οἰκογένειαν. Τὸ σχολεῖον τὸ ἰδρυθὲν ὑπὸ τῆς μητρὸς του συγκεντρώνει ὅλας τὰς φροντίδας καὶ ὄλην του τὴν στοργήν. Ἐν τοσοῦτῳ πάσχει ἀπὸ ἔλλειψιν δεσμῶν τρυφεροτέρων. Μία κόρη, ἣτις διδάσκει εἰς τὴν σχολὴν μετὰ σπανίας νοημοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως, κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον του. Ἀποφασίζει δὲ νὰ τὴν νυμφευθῆ καὶ νὰ τὴν προσλάβῃ σύντροφον εἰς τὸ παιδαγωγικὸν του ἔργον. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἰψεν, ὁ Βιόρσον τάσσει τὴν οἰκογένειαν ὑπεράνω τοῦ ἀτόμου καὶ δὲν θέλει νὰ ἀπομονοῦνται ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή.

Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὡσαύτως τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον: «Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ», ὅπου ἡ κ. Ρενδάλεν ἐπιτίκτεται τὴν πτωχοτέραν συνοικίαν τῆς πόλεως, ἀναζητοῦσα μίαν νόθον θυγατέρα τοῦ συζύγου της. Ἐνώπιον ἀθλίων οἰκημάτων κλιμακῶδῶν κειμένων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς παραλίου βράχου, παίζουσι παιδιὰ ρυπαρά. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν παρουσιάζουν τὸν χαρακτηριστικὸν τύπον τῶν κυριωτέρων οἰκογενειῶν τοῦ τόπου: τῶν Ἐγκελ, τῶν Φύρστ, τῶν Κόρτ. Μία πτωχὴ γυνὴ τῆς ὀρεινῆς συνοικίας δεικνύουσα πρὸς τὴν Θωμαζίνην τὰ νόθα ταῦτα, λέγει τὴν ἐξῆς φράσιν: «Ἐδῶ εἶνε, σὰν νὰ ποῦμε, ἡ ἀνάποδη ὄψις τοῦ κόσμου.»

Ἄν καὶ διαφορετικᾶ, κατὰ τε τὴν μορφήν καὶ τὸ βάθος, τὰ δύο μυθιστορηματὰ τοῦ Βιόρνσον, ἀποπνέουν ἴσην συμπάθειαν διὰ τοὺς ἀποκλήρους, τοὺς ἠπτημμένους τοῦ βίου καὶ τὰ θύματα τῶν κοινωνικῶν ἀδικιῶν. Εἰς τὸ «Σημαιοστόλισμα» ἡ συμπάθεια αὕτη ἐκδηλοῦται πρὸ πάντων ζωνηρᾶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως Κάρλ Βάγκεν. Μείνας ὀρφανὸς εἰς ἡλικίαν δέκκ ἐτῶν, ἐγνώρισεν ἐνωρὶς τὰς θλίψεις τῆς ἠθικῆς μονώσεως. Ἡ ψυχὴ του, πληγωμένη ὑπὸ τῆς ὀλύνης, χρωματισμένη ὑπὸ μυστικισμοῦ, κύπτει μὲ ἀπειρον τρυφερότητα πρὸς τὴν θλίψιν τοῦ πλησίον. Ἡ φωνὴ του, ἣτις ἔχει πραύτητα πλήρη ὑποβολῆς, διδάσκει τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην.

Ἄσάκις εὐρίσκομεν εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἀγαθὸν τι αἴσθημα, εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ», ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του Ὁ νεαρὸς οὗτος ἱερεὺς, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις, ἐκφράζει τὴν αὐτὴν περίπου σέψιν μὲ τὸν Ἰούλιον Σίμωνα, ὅστις γράφει : «Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀγιότης τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν, ὥστε ἡ ἡμέρα καθ' ἣν πράττομεν μίαν καλὴν πράξιν εἶνε ἐκείνη καθ' ἣν καὶ καλλίτερον τὰς ἐνοῦμεν»

Τὸ γλυκύτερον ἀγροτικὸν δῆγημα «Βύθυμο παλληκάρι», περιλαμβάνει τὸ ἐπεισόδιον δύο ἀδελφῶν οἵτινες γίνονται ἐχθροὶ ἐξ ἀσημάντου ἀφορμῆς. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ὁ ἄλλος καταλαμβάνεται ὑπὸ τύψεων, καὶ θέλων νὰ πράξῃ κάτι τι εὐσεβὲς καὶ ἀγαθόν, ἀφοσιοῦται εἰς τὸ ἔργον τοῦ δημοδιδασκάλου : «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους ! Πᾶν ὅ,τι ζη δύναται ν' ἀναγεννηθῇ διὰ τῆς ἀγάπης». Ἀκαταπαύστως ἐπαναλαμβάνει τὴν διδασχὴν ταύτην πρὸς τὰ παιδιὰ. Μὲ τὴν αὐτὴν πεποίθησιν ὁ πάστορ Ὁλ Τούφτ θὰ εἶπῃ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ράνη, ὅτι «ἡ ἀγάπη τῶν ζώντων πλασμάτων βραβεύει τὴν πίστιν καὶ ὁ ἀγαπῶν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ζῆ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ».

Ἡ θρησκευτικὴ φιλοσοφία ἣτις ἐξάγεται ἐκ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Βιόρνσον περιέχεται εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δύναται καὶ νὰ περιληφθῇ εἰς τὴν φράσιν τὴν ὁποίαν ὁ Τολστόη, ὁ ἄλλος οὗτος μαθητὴς τοῦ Ρουσσῶ, θέτει εἰς τὸ στόμα μιᾶς γραιῆς ῥωσίδος χωρικῆς, ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν αὐθέντην της, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα βασανίζει τὸ μυστήριον τῆς εἰμαρμένης :

«Ὅταν ἡ ὑγεία εἶνε καλὴ καὶ ἡ ψυχὴ καθαρὰ, τὰ ἄλλα εἶνε ἀδιάφορα».

(Ἐκ τῆς Revue Bleue)

Μετάφρασις Ἰ. Κονδυλάκη

